

Tendencje zmian czystości powietrza atmosferycznego w uzdrowiskach polskich w latach 1995–2004

Krystyna Czajka*, Danuta Sziwa*

Czystość powietrza atmosferycznego uzdrowisk jest ważnym walorem kwalifikującym je do uznania za miejscowość ze wskazaniem do klimatoterapii, jak również istotnym czynnikiem w profilaktyce zdrowotnej.

Badaniem stanu higienicznego powietrza zajmują się w Polsce stacje sanitarno-epidemiologiczne według wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego. Obecnie w przeważającej większości uzdrowisk są badane trzy parametry: stężenie pyłu zawieszonego, dwutlenku siarki oraz dwutlenku azotu. Na terenach objętych szczególną ochroną, a do takich są zaliczane miejscowości uzdrowskowe, nie występują tak znaczne zanieczyszczenia, jak na terenach przemysłowych. W niektórych uzdrowiskach, ze względu na ich położenie, zaleca się oznaczanie w powietrzu innych zanieczyszczeń w tym ołowiu, miedzi, chro-

mu, cynku żelaza, niklu, kadmu, fluoru, amoniaku, fenolu, formaldehydu, etylobenzenu, toluenu, benzenu i ksylenu.

Dla uzdrowisk i ich stref ochronnych podstawą oceny stanu czystości powietrza są wymagania zawarte w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. (Dz.U. z dn. 27 czerwca 2002 nr 87 poz. 796). Materiałem do oceny i analizy zmian stopnia zanieczyszczenia powietrza były dane uzyskane z terenowych stacji sanitarno-epidemiologicznych.

W Polsce jest obecnie 40 uzdrowisk statutowych. W ostatnim 10-leciu badania zanieczyszczenia powietrza wykonywano w 33 uzdrowiskach. Prezentowane wyniki dotyczą stężeń średniorocznych trzech podstawowych parametrów: pyłu zawieszonego, dwutlenku siarki i tlenków azotu. Opad pyłu do 1992 r. był badany we wszystkich uzdrowiskach, obecnie tylko w 5 (Kamień Pomorski, Świnoujście, Ustka, Busko, Solec). Pył gruboziarnisty nie obrazuje bowiem poziomu szkodliwości na organizm człowieka, gdyż nie dostaje się on do układu oddechowego

*Państwowy Zakład Higieny, Instytut Naukowo-Badawczy, ul. Słowackiego 8/10, 60-821 Poznań; czajka@pzh.gov.pl

ze względu na wielkość jego cząstek. Pył respirabilny natomiast przedostaje się do układu oddechowego i dalej do krwioobiegu. We krwi ulegają rozpuszczeniu związki chemiczne stanowiące cząstki pyłu wywierając negatywny wpływ na zdrowie.

Prezentowane wyniki z ostatniego 10-lecia wskazują na poprawę stanu higienicznego powietrza w uzdrowiskach w odniesieniu do zapylenia i stężenia SO_2 . Niewielkie wahania, w kierunku pogorszenia stwierdzono, w przypadku dwutlenku azotu. Główną przyczyną obecności NO_2 w powietrzu jest nasilający się coraz bardziej ruch motoryzacyjny (turystyka, transport). W miejscowościach uzdrowiskowych wprowadza się ograniczenia ruchu

kołowego, a w strefie ścisłej ochrony „A“ ulice wyłączone są z ruchu pojazdów.

Stężenie pyłu drobnoziarnistego (respirabilnego) i dwutlenku siarki jest związane głównie z gospodarką ciepłno-paliwową tych miejscowości jak i obecnością okolicznego przemysłu. Modernizacja kotłowni uzdrowiskowych i budowa centralnych kotłowni, a także gazyfikacja uzdrowisk poprawiły stan higieniczny powietrza w tych miejscowościach. Na obniżenie stężenia zanieczyszczeń gazowych i pyłowych wpłynęła również likwidacja wielu zakładów przemysłowych, jak i większa dbałość w istniejących o zmniejszenie emitowanych przez nie zanieczyszczeń.